

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 1

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 1. – 772 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Белік Лариса Степанівна, Кузнецова Людмила Валентинівна СИНЕРГІЯ КЛАСИФІКАЦІЙ КОРУПЦІЙНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ: ПРАВОВИЙ ТА КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ ВИМІР	663
Гресь Юлія Олегівна, Хижняк Євген Сергійович СПОСІБ ТА ЗНАРЯДДА УЧИНЕННЯ УМИСНОГО ВБИВСТВА: СЬОГОДЕННІ РЕАЛІЇ ПРАКТИКИ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ	665
Д'ячкова Марія Олегівна ІСТОРИЧНІ ВИТОКИ ПРЕЗУМПЦІЇ НЕВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ	667
Загородній Ігор Вікторович, Загородній Андрій Ігорович ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ МЕТОДИК ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ОСОБИ	670
Колодіна Анна Сергіївна, Васильковський Олександр Васильович КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ	673
Федорчук Олександр Вікторович ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ПЕРЕДУМОВ ФОРМУВАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННИЙ ДІЯЛЬНОСТІ ПОСАДОВИХ ОСІБ	676
Чернов Олександр Віталійович КРИМІНАЛЬНА ПОВЕДІНКА ТА ПСИХІЧНІ ВІДХИЛЕННЯ: АНАЛІЗ ОСОБИСТОСТІ ЗЛОЧИНЦЯ	678
Чіпко Наталія Василівна, Лисяк Назар Васильович ОСОБЛИВОСТІ ДОПИТУ ПІДОЗРЮВАНОЇ ОСОБИ, ЯКА ВЧИНИЛА ШАХРАЙСТВО	681
Чумак Сергій Прокотійович, Фалінський Павло Миколайович НАПРЯМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ У СФЕРІ ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ, ПСИХОТРОПНИХ РЕЧОВИН, ЇХ АНАЛОГІВ АБО ПРЕКУРСОРІВ	684
Шершенькова Вікторія Анатоліївна ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОЗСЛІДУВАННЯ ВІЙСЬКОВИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	687
Яцкевич Руслан В'ячеславович СТРУКТУРА ТА ХАРАКТЕРИСТИКА ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ЗАГАЛЬНОКРИМІНАЛЬНОЇ СПРЯМОВАНOSTІ	689
Алексєєва Ліна Леонідівна ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПЕРЕСЛІДУВАННЯ ТА ЖУРНАЛІСТСЬКИХ РОЗСЛІДУВАНЬ	692
Бершавська Анастасія Сергіївна ПОСОБНИЦТВО ЯК ЯВИЩЕ КРИМІНАЛІСТИЧНОГО ХАРАКТЕРУ	694
Біцюк Андрій Володимирович РОЛЬ ТА МІСЦЕ КРИМІНАЛЬНОГО АНАЛІЗУ У РОЗСЛІДУВАННІ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ	697
Волос Владислав Олександрович ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗНАНЬ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ЗЛОЧИНІВ, ВЧИНЕНИХ ЗА ПОПЕРЕДНЬОЮ ЗМОВОЮ ГРУПОЮ ОСІБ ..	699
Дрига Єлизавета Вадимівна ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ВИЯВЛЕННЯ ФАКТІВ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ ТА БОЄПРИПАСІВ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ	701
Єленич Світлана Ігرافیвна ОБґРУНТУВАННЯ НЕОБХІДНОСТІ СТВОРЕННЯ СТРУКТУРНОЇ ВІЗУАЛІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ОДЕСЬКОЇ КРИМІНАЛІСТИЧНОЇ ШКОЛИ	703

Отже, презумпція невинуватості має глибоке історичне коріння, яке бере початок ще з античних часів. Її формування і розвиток відбувалися під впливом римського і грецького права, канонічних норм, правових філософій епохи Просвітництва, міжнародного права і сучасних демократичних стандартів. Сьогодні вона є наріжним каменем кримінального судочинства, гарантією справедливості і прав людини. Розуміння історичних витоків презумпції невинуватості допомагає краще усвідомити її значення, роль у системі прав людини та необхідність дотримання цього принципу на всіх етапах кримінального провадження. Це, у свою чергу, сприяє зміцненню верховенства права і довіри до судової системи як в Україні, так і в усьому світі.

Список використаних джерел:

1. Бобік В. П. Історико-правова характеристика розвитку презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини в кримінальному провадженні України. *Науковий вісник Ужгородського Національного університету : серія: Право*. 2017. Т. 2. Вип. 43. С. 154-157.

2. Котуха О. С. Презумпція невинуватості – історико-правовий аспект. *Судова апеляція*. 2009. № 1(14). С. 51-58.

3. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30.

Ключові слова: Презумпція невинуватості, кримінальне судочинство, римське право, міжнародне право, права людини, Європейський суд, справедливий суд, доказування вини, історія права, кримінальний процес.

Keywords: Presumption of innocence, criminal justice, Roman law, international law, human rights, European Court, fair trial, proof of guilt, history of law, criminal procedure.

Загородній Ігор Вікторович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності, кандидат юридичних наук, доцент*

Загородній Андрій Ігорович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри кримінального процесу*

ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ МЕТОДИК ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ ПРОТИ ЖИТТЯ І ЗДОРОВ'Я ОСОБИ

Розслідування кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи є одним з найскладніших та найвідповідальніших напрямів діяльності правоохо-

ронних органів. Ефективність цього процесу значною мірою залежить від якості та сучасності криміналістичних методик, які використовуються в процесі розслідування та розкриття таких кримінальних правопорушень. У зв'язку з динамічним розвитком криміналістики як науки та появою нових форм злочинності виникає нагальна потреба у постійному вдосконаленні відповідних методичних підходів. Актуальність обраної теми обумовлюється не лише частотою вчинення злочинів проти життя і здоров'я особи, а й складністю їх розкриття, що потребує ґрунтовної науково-методичної бази.

До кримінальних правопорушень проти життя і здоров'я особи належать злочини, передбачені розділом II Кримінального кодексу України, такі як умисне вбивство, вбивство з необережності, тяжкі тілесні ушкодження, катування, спричинення тілесних ушкоджень середньої та легкої тяжкості, а також злочини, пов'язані із зараженням ВІЛ чи іншими невиліковними хворобами. Ці правопорушення характеризуються високим ступенем суспільної небезпеки, складністю обставин їх учинення, а також особливою емоційною напруженістю в процесі розслідування, яка потребує особливої тактики поведінки слідчих та оперативних працівників [1]. Нерідко такі злочини супроводжуються спробами ретельного приховування доказів, що ускладнює встановлення істини у справі.

Криміналістичні методики є системою науково обґрунтованих рекомендацій щодо організації та тактики розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень. Вони включають типові моделі поведінки злочинців, способи вчинення та приховування злочинів, засоби виявлення слідів злочинної діяльності, особливості тактики допиту, обшуку, огляду місця події тощо. Основна мета цих методик – сприяти швидкому, повному й об'єктивному розслідуванню [2]. Проте важливо розуміти, що методика – це не жорсткий шаблон, а гнучкий інструмент, який повинен враховувати всі обставини справи, а також можливості сучасних технологій.

Однією з головних проблем сучасного стану криміналістичних методик при розслідуванні злочинів проти життя і здоров'я є їх часткова застарілість. Значна частина діючих рекомендацій була розроблена ще в кінці ХХ століття й не відповідає вимогам сьогодення. Наприклад, методика огляду місця події рідко враховує можливості використання 3D-сканерів, безпілотників для фіксації розташування тіла, цифрових шаблонів реконструкції події. Водночас на практиці спостерігається недостатній рівень впровадження новітніх технологій: навіть ДНК-аналіз не завжди використовується системно та своєчасно через проблеми матеріально-технічного забезпечення та брак фахівців.

Іншою суттєвою проблемою є відсутність належної координації між учасниками слідчо-оперативної групи: слідчим, експертом, оперативним працівником, судово-медичним фахівцем. Неврегульованість комунікації, дублювання функцій, затримки в проведенні експертиз або неузгодженість дій ускладнюють процес розкриття злочину. Часто трапляється, що експерт не отримує повної інформації про обставини справи, що негативно впливає на результати дослідження.

Окрім того, у практиці слідства спостерігається відсутність уніфікованих алгоритмів дій у типових ситуаціях. Часто слідчі діють інтуїтивно або спираються на попередній досвід, що не завжди є ефективним. Такий підхід призводить до втрати важливих слідів, затягування строків досудового розслідування, а іноді – до слідчих та судових помилок.

З метою подолання наведених проблем необхідно розробляти сучасні криміналістичні методики, що враховують нові типи злочинної поведінки, рівень технічного розвитку та міжнародний досвід. Зокрема, методичні рекомендації мають включати використання аналітичних програм, криміналістичних баз даних, автоматизованих систем аналізу зображень та слідів, алгоритмів розпізнавання облич. Використання біометричних і цифрових технологій дозволяє суттєво прискорити і підвищити якість збору доказової інформації.

Значну роль у модернізації методик відіграє міждисциплінарний підхід. Розслідування злочинів проти життя і здоров'я особи потребує участі не лише юристів, а й судових медиків, психологів, біологів, генетиків, фахівців з цифрової обробки інформації. Спільна робота в рамках єдиної методики дозволяє уникнути розбіжностей у трактуванні результатів і створити комплексне уявлення про злочинну подію.

Крім цього, необхідно створити єдину базу уніфікованих алгоритмів дій для слідчих у стандартних ситуаціях. Такий підхід дозволяє мінімізувати людський фактор, підвищити рівень професійної підготовки та забезпечити єдність практики. Алгоритми повинні бути апробовані на практиці, мати гнучку структуру та дозволяти адаптацію під конкретні обставини справи.

Не менш важливим напрямом удосконалення є підвищення кваліфікації кадрів. Безперервне професійне навчання з використанням симуляцій, участю в тренінгах, вивченням найкращих міжнародних практик, обов'язкове проходження курсів із новітніх методів слідства – усе це дозволяє формувати сучасного слідчого, здатного ефективно працювати в умовах зростаючих вимог до якості досудового розслідування.

Таким чином, криміналістичні методики розслідування злочинів проти життя і здоров'я особи повинні постійно адаптуватися до нових викликів, які висуває суспільство, наука і технічний прогрес. Розробка сучасних методик, їх наукове обґрунтування, інтеграція з новітніми технологіями, посилення міжвідомчої взаємодії, розробка уніфікованих алгоритмів дій та належне професійне навчання є запорукою ефективного розслідування, своєчасного виявлення винних осіб та забезпечення справедливості. Лише за умови комплексного та системного підходу можна досягти якісного прориву у сфері розслідування найтяжчих злочинів проти життя і здоров'я громадян України.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за заг. ред. О. М. Джужі, А. В. Савченка, В. В. Чернея. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2018. 1104 с.

2. Криміналістика : підручник / за ред. В. В. Тіщенка. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2022. 556 с.

Ключові слова: Криміналістика, методики розслідування, злочини проти життя, тілесні ушкодження, огляд місця події, міждисциплінарний підхід, доказова база, цифрові технології, тактика слідства

Keywords: Criminalistics, investigation techniques, crimes against life, bodily injuries, scene examination, interdisciplinary approach, evidence base, digital technologies, investigation tactics

Колодіна Анна Сергіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності, кандидат юридичних наук, доцент*

Васильковський Олександр Васильович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри криміналістики, детективної та оперативно-розшукової
діяльності*

КРИМІНАЛІСТИЧНИЙ АСПЕКТ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В ДІЯЛЬНОСТІ З РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНІВ

Використання технологій штучного інтелекту (далі ШІ), останнім часом стало предметом дослідження широкого кола науковців, оскільки, на сьогоднішній день, комп'ютери та цифрові дані значною мірою впливають на наше життя, логічно, що і погляди на завдання, об'єкт та предмет криміналістики з часом стають ширшими та мають відношення до електронного світу. Криміналістичний аналіз сучасної злочинності демонструє зростання значення цифрової криміналістики (digital forensics) як важливого інструмента у боротьбі зі злочинами. Її інноваційні технології дедалі активніше впроваджуються в практику розслідування – як у сфері криміналістичної техніки, так і в межах положень тактики та методики розслідування окремих категорій злочинів і проведення експертних дослідженнях. З приходом ери штучного інтелекту перед науковцями постають нові виклики, що потребують комплексного осмислення.

Питання використання технологій штучного інтелекту сьогодні як ніколи є актуальним, якого в своїх роботах торкнулись такі вчені як: Когут Ю. І., Шевчук В. М., Шепітько В. Ю., Белова М. В., Белов Д. М., Білоус В. В., Цехан Д. М. та інші.

Вивчаючи міжнародний досвід застосування штучного інтелекту, варто згадати провідних дослідників у цій сфері. Одним із них є професор Майкл Крістоферсон із Університету Юти, який спеціалізується на вивченні можливостей використання ШІ в діяльності правоохоронних органів і досудовому розслідуванні. Він має багаторічний досвід і є автором численних публікацій на цю тему.